

SÚHRNNÁ SPRÁVA KONZULTÁCIA O INICIATÍVE „BUDOVANIE EURÓPSKEHO DÁTOVÉHO HOSPODÁRSTVA“

Úvod

Prijatím oznámenia o budovaní európskeho dátového hospodárstva [[COM\(2017\) 9](#)] a sprievodného pracovného dokumentu útvarov Komisie [[SWD\(2017\) 2](#)] sa začal proces konzultácií o európskom dátovom hospodárstve, čo je široký dialóg so zainteresovanými osobami. Cieľom iniciatívy je podporiť čo najlepšie využitie digitálnych údajov v prospech hospodárstva a spoločnosti. Zameriava sa na prekážky, ktoré bránia rozvoju jednotného európskeho trhu s voľným tokom údajov a na právne aspekty týkajúce sa prístupu k údajom a ich prenosu, prenosnosti údajov a zodpovednosti súvisiacej predovšetkým s inými ako osobnými, strojovo generovanými digitálnymi údajmi.

Hlavnou činnosťou v rámci konzultácie bol verejný online prieskum, ktorý prebiehal od 10. januára do 26. apríla 2017. Týkal sa rôznych častí oznámenia¹.

Príloha je podrobnejšou kvalitatívnou analýzou výsledkov² a prijatých pozičných dokumentov. [Súhrnná správa](#) o tejto konzultácii už bola uverejnená a uvádzajú sa v nej predbežné trendy.

Takisto sa uskutočnilo niekoľko horizontálnych seminárov špecifických pre daný sektor, ktoré boli buď zamerané na konkrétnu skupinu zainteresovaných strán, alebo riešili konkrétnu otázku.

Táto súhrnná správa sumarizuje dialóg zainteresovaných strán.

Verejná online konzultácia

Príslušnými zainteresovanými stranami boli podniky všetkých veľkostí a zo všetkých sektorov vrátane výrobcov a používateľov pripojených zariadení, prevádzkovateľov a používateľov online platforiem, sprostredkovateľov údajov a podnikov, ktoré obchodne využívajú produkty a služby súvisiace s údajmi. Orgány verejnej moci, mimovládne organizácie, výskumní pracovníci/výskumné organizácie a spotrebitelia boli takisto vyzvaní, aby prispeli. Prostredníctvom online prieskumu sa získalo celkovo 380 odpovedí, z toho 332 od podnikov/organizácií, 6 od samostatne zárobkovo činných osôb a 42 od občanov. Väčšina príspevkov prišla od súkromných organizácií.

Okrem toho sa prijalo aj 18 samostatných príspevkov (t. j. takých, ktoré neobsahovali odpovede na otázky dotazníku) ([k dispozícii online](#)). Ich autormi boli vnútroštátne orgány, spoločnosti, vnútroštátne alebo európske záujmové združenia, poisťovacie združenia a právni zástupcovia v EÚ a USA. Väčšina týchto dokumentov sa zaoberá rôznymi časťami konzultácie so silným dôrazom na prístup k údajom a ich prenos.

Európske centrum politickej stratégie (EPSC) okrem toho uskutočnilo [verejné vypočutie o európskom dátovom hospodárstve](#).

¹ Súbežne prebiehala aj verejná konzultácia o celkovom hodnotení uplatňovania smernice o zodpovednosti za výrobky (85/374/EHS).

² <https://ec.europa.eu/eusurvey/publication/European-Data-Economy-Consultation>.

Semináre

Európska komisia (EK) uskutočnila rad seminárov zameraných na konkrétne problémy v oblasti dátového hospodárstva. Niektoré neboli zamerané na konkrétny sektor, pričom iné sa zameriavali na konkrétnu kategóriu zainteresovaných strán alebo konkrétny sektor ([viac informácií](#)). Zistenia, ktoré z nich vyplývajú, sa zohľadňujú v tejto správe, a to v kontexte výsledkov online konzultácie. S procesom konzultácií súvisia tieto semináre a podujatia:

Semináre, ktoré neboli zamerané na konkrétny sektor

- Seminár o zmene poskytovateľa cloudových služieb, 18. 5. 2017, [viac informácií](#),
- Seminár s predstaviteľmi členských štátov o vznikajúcich otázkach v oblasti dátového hospodárstva, 31. 5. 2017, [viac informácií](#),
- Prístup k údajom a spoločné využívanie údajov: skutočný vplyv na obchodné modely MSP a začínajúcich podnikov, 29. 5. 2017, [viac informácií](#),
- Prístup k údajom a prenos údajov so zameraním na rozhrania API a platformy priemyselných údajov, 8. 6. 2017, [viac informácií](#),
- Seminár o dátovom hospodárstve, zhromaždenie pre digitálnu agendu, 15. – 16. 6. 2017, [viac informácií](#),
- Prístup verejných orgánov k údajom verejného záujmu, ktoré sú uchovávané komerčne, 26. 6. 2017, [viac informácií](#),
- Zodpovednosť v oblasti autonómnych systémov a pokročilých robotov a systémov internetu vecí, 13. 7. 2017, [viac informácií](#).

Semináre špecifické pre daný sektor

- Seminár EIP-AGRI o spoločnom využívaní údajov, 4. – 5. 4. 2017, [viac informácií](#),
- Otázky súvisiace s údajmi v oblasti strojárstva (6. 4. 2017), zdravotníckych pomôcok (25. 4. 2017), služieb pre podniky (4. 5. 2017), automobilového priemyslu – Gear2030 (10. 5. 2017), dodávateľského reťazca potravín a nápojov (1. 6. 2017), [viac informácií](#),
- Seminár o transformačnom účinku prístupu k údajom a opakovaného využitia údajov, pokiaľ ide o inteligentný priemysel, 6. 6. 2017, [viac informácií](#).

Ďalšie kroky

V oznámení o preskúmaní vykonávania stratégie digitálneho jednotného trhu v polovici trvania prijatom v máji 2017 sa uvádza, že Komisia:

- do jesene 2017 na základe posúdenia vplyvu vypracuje legislatívny návrh o rámci spolupráce v oblasti voľného toku údajov v EÚ, v ktorom sa zohľadní zásada voľného toku údajov v EÚ, zásada prenosnosti iných ako osobných údajov, a to aj pri zmene podnikateľských služieb, napríklad cloudových služieb, ako aj zásada dostupnosti určitých údajov na účely regulačnej kontroly aj v prípade, ak sú údaje uložené v inom členskom štáte,
- na jar 2018 na základe hodnotenia existujúcich právnych predpisov a so zreteľom na posúdenie vplyvu pripraví iniciatívu o dostupnosti a opakovanom použití verejných údajov a údajov financovaných z verejných zdrojov a hlbšie preskúma otázku údajov v súkromnom vlastníctve, ktoré sú predmetom verejného záujmu,
- takisto bude ďalej analyzovať, či treba vymedziť zásady určovania zodpovednosti v prípadoch škôd spôsobených produktmi, ktoré intenzívne využívajú údaje,
- bude naďalej posudzovať potrebu riešenia nových otázok týkajúcich sa údajov, ktoré sú uvedené v oznámení o údajoch z januára 2017, napríklad pokiaľ ide o prístupové práva k údajom.

V procese konzultácií o dátovom hospodárstve sa potvrdil význam a dôležitosť všetkých opatrení, ktoré Komisia predpokladala.

Výsledky procesu konzultácií

Lokalizácia údajov na účely uloženia a/alebo spracovania (voľný tok údajov)

Proces konzultácií sa ukázal ako užitočný pre prácu Komisie v oblasti lokalizácie údajov a voľného toku údajov. Pokiaľ ide o počet a rozmanitosť respondentov a kvalitu ich odpovedí, výsledky bez problémov spĺňajú kritériá využiteľnosti. Keďže 88 % z 380 respondentov je spojených s podnikmi alebo organizáciami, ktoré súhlasili s uverejnením svojej totožnosti, bolo možné vykonať ekonomické analýzy konkrétnych sektorov. V spojení s výsledkami štruktúrovaného dialógu s členskými štátmi to umožňuje vyvážený pohľad.

Vďaka výsledkom konzultácií možno kvantifikovať viaceré hľadiská opatrení v oblasti lokalizácie údajov. Väčšina respondentov si je vedomá existencie konkrétnych obmedzení týkajúcich sa lokalizácie údajov; väčšina poznamenala, že ich organizácie sú povinné dodržiavať takéto obmedzenia.

Medzi zainteresovanými stranami existuje široký konsenzus o vplyvoch požiadaviek na lokalizáciu údajov; len málo z nich nevidí žiadny takýto vplyv. Pri všetkých možných testovaných kategóriách vplyvu väčšina respondentov identifikovala vplyvy zásadného významu, po ktorých nasledovali vplyvy stredného významu. Len niektorí sa zmienili o vplyvoch malého významu. Pokiaľ ide o špecifiká, zistilo sa, že lokalizácia údajov vplýva hlavne na náklady, spustenie nového produktu alebo služby a vstup na nové trhy. Druhy vzniknutých nákladov sú väčšinou administratívneho charakteru alebo vznikajú z duplicitných zdrojov v rôznych krajinách EÚ. Veľká väčšina respondentov poukazuje na opakujúcu sa povahu týchto nákladov, pričom niektorí uvádzajú, že majú mimoriadne nepriaznivý vplyv na začínajúce podniky a MSP. Týka sa to predovšetkým duplicity v zdrojoch. V dôsledku zvýšených nákladov vyplývajúcich z duplikácie, ktorú musia podstúpiť, nebudú začínajúce podniky a MSP schopné konkurovať etablovaným subjektom.

Viac ako polovica respondentov si myslí, že obmedzenia týkajúce sa lokalizácie údajov by sa mali odstrániť. Väčšina MSP to potvrdzuje, pričom len veľmi malá časť zastáva opačné stanovisko. Pri požiadaní o odôvodnenie obmedzení týkajúcich sa lokalizácie respondenti uvádzajú verejnú bezpečnosť, presadzovanie práva, obavy súvisiace s dôvernými údajmi a potrebu kontroly ich subdodávateľov (napr. subdodávateľov, ktorí ponúkajú služby ukladania/spracovania údajov).

Zainteresované strany určili rôzne výhody vyplývajúce z odstránenia existujúcich obmedzení týkajúcich sa lokalizácie údajov. Po prvé a v súlade s uvedenými skutočnosťami, poukázali na zníženie nákladov, najmä na priaznivejšie podmienky pre MSP a začínajúce podniky, ktoré vykonávajú svoju činnosť v Európe. Okrem toho ďalej tvrdia, že silnejšia konkurencia by napravila existujúce narušenie trhu (napr. veľké rozdiely v cenách serverov v rôznych krajinách EÚ). Ďalšou výhodou voľného toku údajov by bola lepšia bezpečnosť údajov, pretože poskytovatelia konkrétnej cloudovej služby by mohli vykonávať okamžité bezpečnostné aktualizácie v prospech používateľov, a to bez ohľadu na ich polohu. Napokon respondenti sú presvedčení, že odstránením lokalizácie údajov by EÚ vyslala silný signál pre medzinárodné spoločenstvo, a tak by podporila voľný pohyb údajov na celom svete.

V rámci konzultácie sa získali aj informácie o aktuálnom stave cezhraničných činností súvisiacich s údajmi. Väčšia polovica respondentov už ukladá a/alebo spracúva údaje na viacerých miestach v celej EÚ. Z analýzy pre daný sektor vyplýva, že miera cezhraničného spracovania a ukladania údajov je oveľa vyššia v oblasti finančných služieb a nižšia vo verejnom sektore, pričom v prípade firiem v oblasti informačných technológií a výroby je podobná celkovému priemeru. Najčastejšou odpoveďou na otázku, prečo respondenti spracúvajú a ukladajú údaje vo viacerých krajinách EÚ, sú „všeobecné prevádzkové dôvody“. Niektorí zákazníci, predovšetkým zákazníci v oblasti IT služieb, ako je cloud computing, požadujú, aby boli ich údaje uložené a spracované lokálne. Hlavnými dôvodmi sú neistota v súvislosti so zákonnosťou ukladania údajov v zahraničí, vnímanie obmedzení týkajúcich sa lokalizácie údajov alebo neznalosť súčasných pravidiel EÚ.

Pokiaľ ide o najvhodnejšie opatrenie, ktoré by sa mohlo prijať na riešenie obmedzení týkajúcich sa lokalizácie údajov, najväčšiu podporu získal právny nástroj, po ňom nasledovalo usmernenie týkajúce sa ukladania/spracovania údajov v rámci EÚ a zabezpečenie transparentnejších obmedzení. Ďalšie možnosti boli oveľa menej populárne. Niekoľko respondentov uviedlo, že by v oblasti lokalizácie údajov bolo vhodné spojiť právny nástroj s režimom transparentnosti existujúcich obmedzení.

Komisia okrem online konzultácie uskutočnila aj tri štruktúrované dialógy s krajinami EÚ s cieľom prediskutovať súčasné požiadavky na lokalizáciu údajov a dôvody ich existencie, ako aj otázky, ktoré je potrebné riešiť pred zavedením zásady voľného toku údajov (napríklad bezpečnosť údajov a dostupnosť údajov na regulačné účely). S rôznymi krajinami EÚ sa uskutočnili aj bilaterálne stretnutia. Štruktúrované dialógy ukázali všeobecný konsenzus v súvislosti s potrebou voľného toku údajov v rámci EÚ, pokiaľ sa Európa má premeniť na dátové hospodárstvo. Prvý takýto dialóg bol zameraný na určenie kľúčových prínosov a problémov v oblasti mobility údajov v rámci EÚ.

Hlavné zistené výhody a príležitosti sú:

- hospodársky rast,
- vyššia úroveň konkurencie a inovácií v EÚ,
- lepšie „cezhraničné“ využívanie služieb verejného sektora,
- podpora a zlepšenie právnej jednoznačnosti v EÚ.

Kľúčové problémy a hrozby sú:

- nedostatok vzájomnej dôvery,
- právna neistota, pokiaľ ide o uplatniteľné pravidlá.

Tieto zistenia vo veľkej miere zodpovedajú záverom verejnej online konzultácie, z ktorej tiež vyplynuli výzvy súvisiace s právnou neistotou a nedostatkom dôvery.

Druhý štruktúrovaný dialóg bol príležitosťou na diskusiu o súčasných právnych rámcoch EÚ pre voľný pohyb údajov, ako aj na ďalšie rozpracovanie opatrení na lokalizáciu údajov, ktoré sa doteraz v danej súvislosti identifikovali. Účastníci vo všeobecnosti považovali za veľmi náročné orientovať sa vo všetkých existujúcich právnych nástrojoch. Niektorí účastníci uviedli, že obmedzenia týkajúce sa lokalizácie údajov v ich krajine neboli dostatočne právne jednoznačné a že ich cieľ nebol jasne vymedzený, v dôsledku čoho bol test primeranosti sťažený. To prispieva k tvrdeniu, že právna neistota je kľúčovým faktorom vedúcim k problémovosti obmedzení týkajúcich sa lokalizácie údajov.

Zo 112 pozičných dokumentov, ktoré sa predložili v reakcii na verejnú konzultáciu, takmer všetky dokumenty týkajúce sa lokalizácie údajov vyzývali Komisiu, aby navrhla nariadenie, ktorým by sa právne zakotvil voľný tok údajov, čím by sa odstránila právna neistota.

Prístup k údajom a ich opakované používanie

Z porovnania výsledkov konzultácie so staršími dôkazmi³ vyplýva, že spoločnosti vo väčšej miere spoločne využívajú údaje. Viac ako polovica respondentov uvádza určitú formu závislosti od údajov, ktoré vytvorili iní. Tri štvrtiny respondentov do určitej miery spoločne využívajú údaje. Väčšina z nich tieto údaje odovzdáva iba v rámci tej istej hospodárskej skupiny alebo subdodávateľovi. Približne tretina spoločne využíva údaje vo väčšej miere, buď na základe relatívne otvorených podmienok opakovaného použitia, alebo po zaplatení licenčného poplatku.

³ Pozri pracovný dokument útvarov Komisie SWD(2017) 2, ktorý je sprievodným dokumentom k oznámeniu „Budovanie európskeho dátového hospodárstva“, COM(2017) 9, s. 14.

Pri otázke týkajúcej sa prekážok pri spoločnom využívaní údajov, iba o niečo viac ako polovica respondentov neuviedla žiadne prekážky pri získavaní údajov od iných podnikov. Takmer polovica spoločností, ktoré využívajú údaje, však tvrdí, že zaznamenala určité problémy s prístupom k údajom, ktoré majú iní. Približne tretina respondentov si myslí, že ani právo hospodárskej súťaže, ani právne predpisy o neprijateľných zmluvných podmienkach alebo nekalých obchodných praktikách dostatočne neriešia dané problémy. Obavy týkajúce sa spravodlivého prístupu k zdrojom údajov sa javia obzvlášť výrazné na trhu s popredajnými službami pre automobilový priemysel. Veľké podniky si však myslia, že právo hospodárskej súťaže primerane rieši problémy zneužívania dominantného postavenia.

Držitelia údajov zastávajú názor, že ich investície do zhromažďovania údajov (kapacít) sú dobre chránené, najmä prostredníctvom smerníc o ochrane databáz a obchodného tajomstva, a nevyžadujú si žiadne ďalšie právne predpisy.

Pri otázke týkajúcej sa ich stanoviska k budúceму vývoju dátového hospodárstva v podstate každá zainteresovaná strana súhlasí s cieľom Komisie sprístupniť viac údajov na opakované používanie.

Väčšina zainteresovaných strán však vyzýva na obozretnosť, pokiaľ ide o akékoľvek kroky, ktoré by Komisia mohla podniknúť, aby sprístupnila viac údajov na opakované používanie.

Tvrdia, že dátové hodnotové reťazce a obchodné modely založené na údajoch sú mimoriadne rozmanité, čo sťažuje navrhovanie riešení, ktoré by vyhovovali všetkým. Tento názor zastávali aj členské štáty zastúpené na špecializovanom seminári. Takmer všetky spoločnosti alebo obchodné organizácie sa domnievajú, že by mala prevládať zmluvná sloboda. To by pomohlo pri prispôsobovaní individuálnych riešení konkrétnym potrebám daného obchodného prípadu. Zmluvy by sa zakladali na dôvere, ktorá je pri spoločnom využívaní údajov nevyhnutná. Jedným hľadiskom budovania dôvery je transparentnosť, pokiaľ ide o to, ako budú údaje ukladané, spracúvané a na aký účel sa budú používať. Držitelia údajov si okrem toho musia byť istí, že ich obchodný partner dodržiava právne predpisy o ochrane údajov a spĺňa zodpovedajúce normy v oblasti kybernetickej bezpečnosti. A napokon, podniky musia zabezpečiť návratnosť investícií do možností získavania údajov (najmä prístrojov, nástrojov alebo zariadení pripojených k internetu vecí a so zabudovanými snímačmi) a ochranu citlivých obchodných informácií.

Mnohé zainteresované strany sa na zasadnutiach a seminároch vyjadrili, že kľúčovou otázkou, pokiaľ ide o spoločné využívanie údajov medzi podnikmi, nie je to, ktorý subjekt má vlastnícke práva k údajom, ale ako je organizovaný prístup. Toto stanovisko získalo značnú podporu aj v rámci dokumentu Európskeho centra politickej stratégie, ako aj v rámci pripomienok predložených akademickou obcou. Obidve strany tvrdili, že rozhodnutie, či pracovať na vytváraní vlastníckych práv k údajom alebo pokračovať v ďalšom rozširovaní prístupu k údajom, je politickou voľbou.

Myšlienka práva na licencovanie údajov z prístrojov, nástrojov alebo zariadení so zabudovanými snímačmi sa teda vníma skepticky, pokiaľ by toto právo bolo udelené výhradne výrobcovi pôvodného zariadenia (OEM), alebo používateľovi prístroja, nástroja alebo zariadenia so zabudovanými snímačmi. Podľa zainteresovaných strán je nepravdepodobné, že sa dosiahne stanovený cieľ uľahčiť obchodovateľnosť údajov posilnením jeho právneho postavenia. Táto prípadná perspektíva by naopak posilnila kontrolu skutočného držiteľa nad prístupom k údajom, vytvorila by právnu neistotu pri praktickom používaní a v konečnom dôsledku by viedla k dodatočným právnym transakčným nákladom. Na druhej strane, myšlienka užívacieho práva na využívanie licencovaných údajov vymieňaných medzi OEM a používateľom prístroja, nástroja alebo zariadenia so zabudovanými snímačmi, sa považovala za pomerne prijateľnú. Takéto riešenie podporujú najmä zástupcovia malých a stredných podnikov.

Respondenti vo všeobecnosti zaujali pomerne priaznivý postoj k povinnosti držiteľov údajov udeľovať licencie na určité údaje za spravodlivých, primeraných a nediskriminačných podmienok. Tretina respondentov – najmä spoločnosti, ktoré sú držiteľmi údajov – však vyjadrila silné obavy v súvislosti s týmto riešením.

Najviac podpory si získal „technický“ postup, t. j. podpora používania aplikačných programovacích rozhraní (API). Značný počet respondentov však poznamenal, že rozhrania API sú len prostriedkom na výmenu údajov

a používajú sa vtedy, keď sa už spoločnosti poskytujúce služby ukladania údajov rozhodli pre spoločné využívanie údajov.

Asi polovica respondentov (viac ako 50 % alebo takmer 50 %) podporila druhý navrhovaný postup uvedený v online dotazníku (usmernenie o právnych predpisoch EÚ, štandardné zmluvné pravidlá spojené s odporúčanými štandardnými zmluvnými podmienkami). Na seminároch venovaných MSP sa zaznamenala určitá miera podpory miernych opatrení, ako sú vzorové zmluvné podmienky s cieľom udržať nižšie transakčné náklady pre menších účastníkov. Usmernenia EK o prístupe k údajom a ich spoločnom využívaní si získali značnú podporu počas seminára o dátovom hospodárstve na zhromaždení pre digitálnu agendu v roku 2017. Niekoľko respondentov má nedôverčivý postoj k týmto riešeniam, pretože pre niektorých nie sú dostatočne účinné, pričom z pohľadu iných zachádzajú príliš ďaleko. Najmä štandardné, ale nepovinné zmluvné pravidlá pre situácie vo vzťahoch medzi podnikmi v spojení s mechanizmom kontroly neprimeranosti zaznamenali nejednotnú reakciu: množstvo tých, ktorí podporujú toto riešenie, sa rovnalo tým, ktorí s ním nesúhlasia.

Pokiaľ ide o situácie špecifické pre konkrétny sektor, účastníci zhromaždenia pre digitálnu agendu, ako aj seminára pre MSP podporili myšlienku vytvorenia testovacích prostredí.

Žiadosti o zásahy na trhu boli najvýraznejšie v prípade prístupu k údajom vo vozidlách a údajom vytvoreným v prostredí inteligentného poľnohospodárstva:

– Čo sa týka prístupu k údajom vo vozidle, zainteresované strany sa vyjadrili celkom jasne. OEM uvádzajú niekoľko dôvodov, prečo musia mať tretie strany povinnosť sprístupňovať údaje skôr prostredníctvom externého servera než priamo z vozidla. Tie hlavné súvisia s bezpečnosťou a ochranou vozidla. Zainteresované strany z trhu s popredajnými službami (okrem iného vrátane automobilového trhu s náhradnými dielmi) majú výrazné obavy o trvalú životaschopnosť súčasných obchodných modelov a o príležitosti pre rozvoj úplne nových obchodných modelov. Na seminároch venovaných malým a stredným podnikom a inteligentnému priemyslu tento sektor výrazne podporoval regulačný zásah.

– v poľnohospodárskom sektore si 77 % účastníkov seminára organizovaného v rámci európskeho partnerstva v oblasti inovácií zameraného na poľnohospodárstvo (EIP-AGRI) myslí, že pôvodca údajov (farmár, potravinárska spoločnosť atď.) by mal mať právo určiť, kto má prístup k vytvoreným údajom.

Podniky v sektore služieb a opravy sa obávajú narušenia v dôsledku komercializácie priemyselných a domácich spotrebičov využívajúcich internet vecí. Podľa ich názoru môžu výrobcovia pôvodných zariadení usilovať o úpravu dohôd o službách v dôsledku lepších znalostí o potrebách klientov vyplývajúcich zo dátovej spätnej väzby z takýchto spotrebičov.

Myšlienka umožnenia prístupu k údajom, ktoré vlastní spoločnosti, orgánom verejnej moci na účely verejnej politiky bola takisto vnímaná pomerne priaznivo, najmä pokiaľ ide o opakované použitie na jasne vymedzené účely (predchádzanie rizikám pre verejné zdravie, prístup štatistických úradov alebo pre verejne financovaný vedecký výskum). Tretina respondentov však vôbec nesúhlasila. Mnoho spoločností tvrdilo, že takýto prístup k údajom by mal byť spravodlivo kompenzovaný z dôvodu investícií do získavania alebo prispôsobovania údajov, čo by bolo nevyhnutné pred tým, ako tieto údaje môžu používať orgány verejnej moci (napr. konvertovanie údajov do príslušných formátov, anonymizácia osobných údajov alebo dôverných obchodných informácií).

Zodpovednosť

Cieľom tejto časti je zhromaždiť informácie o problémoch súvisiacich s mimozmluvnou a zmluvnou zodpovednosťou v rámci produktov a služieb internetu vecí (IoT), autonómnych systémov a pokročilej robotiky. Napriek tomu, že sa použilo viacero nástrojov zapojenia (štúdie, semináre, verejná online konzultácia), ďalšie konzultácie sa považujú za nevyhnutné.

Vo všeobecnosti je nadšenie pre zmenu súčasného režimu zodpovednosti menšie, avšak niekoľko zainteresovaných strán, najmä na strane spotrebiteľov, považuje prepracovanie za prínosné a nevyhnutné.

Prevažná väčšina výrobcov, ktorí sa zúčastnili na konzultácii, si nebola vedomá žiadnych konkrétnych problémov, ani nemala žiadne ťažkosti v súvislosti so zodpovednosťou v rámci produktov a služieb internetu vecí, autonómnych systémov a pokročilej robotiky. Len zopár z nich sa stretlo s problémami pri klasifikácii produktov a služieb internetu vecí, autonómnych systémov a pokročilej robotiky ako produktov a služieb, prípadne v tejto oblasti zaznamenali nejaké významné problémy.

Len veľmi málo zo zúčastnených spotrebiteľov utrpelo škody. Hlavné problémy uvedené v pozičných dokumentoch, ktoré zaslali spotrebiteľské organizácie a advokátske kancelárie, sú ťažkosti na strane spotrebiteľa súvisiace s preukázaním toho, že produkt je chybný, so stanovením príčinnej súvislosti medzi chybou a škodou, a s potrebou uplatňovať úzku definíciu škody. Tieto dokumenty okrem toho poukazujú na problém pri preukazovaní, že softvér neposkytuje takú bezpečnosť, akú majú spotrebiteľia právo očakávať.

Pokiaľ ide o druhy spôsobenej škody, na ktoré sa nevzťahuje súčasná smernica o zodpovednosti za produkty, len zopár respondentov uviedlo „straty v dôsledku premeškaných príležitostí“ alebo „čisté hospodárske straty“. Vzhľadom na obmedzený počet odpovedí nebol k dispozícii žiaden jednoznačný dôkaz o bežnej výške straty.

Celkovo sa zdá, že škody v rámci produktov a služieb internetu vecí, autonómnych systémov a pokročilej robotiky sú veľmi zriedkavé. Dôvodom by mohlo byť aj to, že produkty a služby internetu vecí sú pre spotrebiteľov nové a sú málo rozšírené na trhu.

Vzhľadom na obmedzené skúsenosti respondentov so skutočnými prípadmi škody v súvislosti s produktmi a službami internetu vecí, autonómnych systémami a pokročilou robotikou nie je jasné, kto by mal byť zodpovedný v prípade, že sa takéto produkty a služby ukážu ako chybné. Rovnaký počet respondentov podporuje spoločnú zodpovednosť všetkých strán, ktoré prispievajú k produktu, individuálnu zodpovednosť výrobcu každého dielu alebo zodpovednosť konečného výrobcu/systémového integrátoru.

Niektoré spotrebiteľské organizácie uviedli, že keďže pre koncových spotrebiteľov by bolo mimoriadne náročné určiť chybný diel inteligentného zariadenia, mali by mať možnosť poslať svoje požiadavky na odškodnenie konečným výrobcom. Niektorí respondenti požadovali nové schémy riadenia rizík s cieľom maximalizovať celkové výhody pre spoločnosť a minimalizovať celkové náklady.

Názory na uprednostňovaný režim zodpovednosti sa líšia. Niektorí respondenti uviedli, že zodpovednosť v rámci produktov a služieb internetu vecí, autonómnych systémov a pokročilej robotiky by mohla byť primerane riešená prostredníctvom zmlúv, pričom rovnaký počet respondentov mal opačný názor. Oveľa viac respondentov sa domnievalo, že zmluvné riešenia tento problém riešili aspoň čiastočne. Z 50 pozičných dokumentov, v ktorých sa riešila zodpovednosť, sa v 32 uvádzalo, že súčasný rámec zodpovednosti je primeraný, pokiaľ ide o riešenie problémov nových technológií, ako je internet vecí a autonómne systémy. V ôsmich z nich sa vyžadovala revízia súčasného rámca a vo zvyšných sa diskutovalo o zodpovednosti bez toho, aby sa dospelo k záveru, že táto revízia je potrebná.

Predložilo sa niekoľko ďalších zistení z iných seminárov:

- Je náročnejšie (a možno aj menej zmysluplné) oddeľovať produkty a služby, pokiaľ ide o technológie ako internet vecí, autonómne systémy a pokročilé roboty. Sťažuje to výklad a uplatňovanie právnych predpisov, keďže existujú právne predpisy EÚ týkajúce sa zodpovednosti za produkty, ale nie zodpovednosti za služby. Napríklad nie je jasné, do akej miery možno softvér alebo digitálne údaje (brané do úvahy bez fyzického nosiča) považovať za „produkt“ v rámci celej EÚ alebo ako posúdiť komplexné ponuky obsahujúce produktové, ako aj softvérové diely, ktoré môžu pochádzať od rôznych výrobcov.

- Ďalší problém, tradične súvisiaci s bezpečnostnými očakávaniami používateľa, sa týka pojmov ako chyba a bezpečnosť produktov. Čím lepšie sa zabezpečí bezpečnosť, tým menej výkonnostných alebo funkčných problémov pravdepodobne počas životnosti produktu nastane. Ako by sa to malo posudzovať v prípade autonómnych systémov a pokročilých robotov, keď sa produkt (alebo služba spojená s produktom) začne správať nepredvídateľným a potenciálne rizikovým spôsobom? Problém súvisiaci s bezpečnosťou v súčasnosti zahŕňa aj meniacu sa úlohu používateľov produktov a služieb, ktorí teraz pomáhajú udržiavať a rozvíjať systémy napríklad prostredníctvom aktualizácie softvéru alebo „učeníím“ produktov a aplikácií. V smernici o rádiových zariadeniach sa riešia otázky spojené s inovačnými výzvami, ktoré súvisia s prepojitelnosťou a interoperabilitou produktov alebo systémov.
- Pokiaľ ide o zložené a zložité technológie spájajúce produkty a služby, môže byť náročné prisúdiť zodpovednosť v prípade škody (t. j. preukázať existenciu chyby a spojenie medzi škodou a chybou). V rámci robotiky a internetu vecí môže takáto zložitost' ohroziť ochranu spotrebiteľa.
- Okrem toho treba uznať, že existujú doplňujúce zákony, ktoré ovplyvňujú otázky zodpovednosti v konkrétnom ekosystéme, napríklad zákony o drónoch alebo dopravné predpisy pre samoriadiace autá. V krajinách EÚ to môže viesť k roztrieštenosti prístupov k zodpovednosti.

Z výsledkov sektorovej angažovanosti zainteresovaných strán v oblasti automobilového priemyslu, služieb pre podniky, dodávateľského reťazca potravín a nápojov, strojárstva a zdravotníckych pomôcok vyplýva, že prevažná väčšina zainteresovaných strán (39 zo 40 zúčastnených združení a 6 z 9 podnikov) považuje súčasný rámec zodpovednosti za primeraný, pokiaľ ide o riešenie nových technológií, ako sú produkty a služby internetu vecí, autonómne systémy a pokročilá robotika.

Napriek tomu, že otázky zodpovednosti sa považujú za dôležité, je pokrok v jednotlivých krajinách EÚ veľmi nerovnomerný. Ich hlavným odkazom bolo, že pred tým, ako sa bude plánovať akákoľvek zmena existujúceho legislatívneho rámca, mala by sa každá iniciatíva na európskej úrovni podrobnejšie prediskutovať a starostlivo zvážiť. Ďalšia analýza danej situácie by mala byť prioritou, rovnako ako aj podpora inovatívnych podnikov, ktoré sa už stretli s novými prekážkami, ako je právna neistota, v niektorých prípadoch prostredníctvom právneho usmernenia a právneho objasnenia. Niektoré krajiny EÚ navyše vyzvali Európsku komisiu, aby myslela nad rámec jednotlivých politík pre konkrétne odvetvia – podobne ako v prípade prepojených automobilov – a považovala otázku zodpovednosti za prierezovú.

Prenosnosť iných ako osobných údajov, interoperabilita, normy

Prenosnosť

Asi štvrtina respondentov, ktorí sa zúčastnili verejnej online konzultácie, uviedla, že nie je spokojná s podmienkami, za ktorých môže prenášať údaje. Asi tretina respondentov tvrdí, že sa už pri prenose údajov stretla s problémami. Pri pohľade na odpovede získané od MSP sa však situácia mení. Väčšina respondentov z malých a stredných podnikov, ktorí plánovali zmeniť poskytovateľov cloudových služieb, zaznamenala v tejto súvislosti problémy. Väčšina považovala za dôležitý faktor možnosť prenosu iných ako osobných údajov. Respondenti každej kategórie sa vo všeobecnosti zhodli na tom, že by sa mali podniknúť kroky na uľahčenie prenosnosti iných ako osobných údajov. Predpokladajú, že to v budúcnosti môže byť problém.

Pokiaľ ide o možnosť, že by Komisia v súvislosti so zmenou poskytovateľa cloudových služieb zaviedla práva spojené s prenosnosťou údajov založené na zásadách, mnoho respondentov sa k tomu stavia kladne, a to aj respondenti z priemyselných sektorov, ako je doprava, energetika a verejné služby. Respondenti z finančného sektora a akademickej obce mali pozitívny, ale opatrný postoj. Niektoré krajiny vrátane Francúzska a Estónska prejavili záujem o zavedenie zákonných práv na prenosnosť.

Na seminári o zmene poskytovateľa cloudových služieb informovali o svojich stanoviskách aj zainteresované strany z komunity cloudových služieb. Hlavné technické problémy, ktoré sa tu riešili, boli absencia normalizácie v oblasti prenosnosti aplikácií, problémy s formátom údajov, ťažkosti pri identifikácii/exportovaní údajov a metaúdajov a odhadovaný čas potrebný na získanie a prenos údajov. Hlavné právne prekážky, ktoré sa tu uviedli, boli obavy týkajúce sa ochrany údajov, neexistujúce plány ukončenia a čas uchovávanía údajov. Používateľov cloudových služieb, ktorí často znášajú všetky náklady spojené so zmenou poskytovateľa cloudových služieb, ďalej znepokojujú ekonomické aspekty. Účastníci mali vo všeobecnosti pozitívny postoj k zavedeniu zákonného práva EÚ. Okrem toho sa spomenula aj možnosť vypracovania odvetvových kódexov správania, ako aj činnosti zameranej na zabezpečenie transparentnosti rozhraní API.

Pokiaľ ide o zavedenie všeobecných práv (t. j. nie špecifických pre cloud) na prenosnosť, mnohí navrhujú, aby sa najprv sledovalo uplatňovanie práva uvedeného v článku 20 všeobecného nariadenia o ochrane údajov v praxi. Mnoho respondentov poukazuje na ťažkosti pri oddeľovaní iných ako osobných údajov od osobných údajov. V reakcii na toto všeobecnejšie právo mnohí respondenti z veľkých spoločností a organizácií tvrdia, že implementáciu prenosnosti údajov je najlepšie ponechať na zmluvných alebo technických riešeniach a odvetvovej práci v oblasti noriem, ako aj rozvoji odborných znalostí pre začínajúce podniky a MSP.

Mnoho respondentov sa v súvislosti s prenosnosťou údajov zameralo na aspekty vzťahu medzi podnikom a koncovým zákazníkom (B2C), aj keď oznámenie o budovaní európskeho dátového hospodárstva sa jasne zameriava na aspekty vzťahu medzi podnikmi (B2B). To možno vysvetliť prevládajúcim zameraním verejnej diskusie o otázkach prenosnosti na spotrebiteľa/dotknutú osobu.

Postoje k prenosnosti údajov sa navyše môžu meniť od sektora k sektoru. Účastníci poľnohospodárskeho seminára, ktorý sa konal v apríli 2017, uviedli, že prenosnosť údajov by mala byť základnou a bezplatnou funkciou každej platformy, pričom by umožňovala výrobcom prenášať svoje údaje na konkurenčné alebo iné platformy.

Interoperabilita a normy

Interoperabilita je pre mnohých respondentov v rámci verejnej online konzultácie naliehavou otázkou a existuje konsenzus o potrebe noriem v oblasti interoperability.

Väčšina respondentov používajúcich cloudové systémy uprednostňuje riešenia, ktoré sú v súlade s normami, a všeobecne aj otvorené normy. Uviedlo sa množstvo príkladov noriem v oblasti cloud computingu vrátane noriem o prístupe, formátoch údajov, cloudovej bezpečnosti, ochrane údajov a rozhraniach API. Hlavné dôvody, prečo sa požadujú riešenia spĺňajúce normy, sú bezpečnosť, ochrana údajov a súkromia.

Medzi technickými opatreniami na uľahčenie prístupu k údajom a vyhľadateľnosť boli najviac uprednostňované spoločné schémy metaúdajov. Viac respondentov by privítalo skôr zlepšenie súčasných noriem než vymedzenie nových, ale na druhej strane mnohí vítajú odporúčania na realizáciu ich priorít. Pokiaľ ide o právne nástroje, väčšina respondentov volí usmernenia, po ktorých nasledujú právne predpisy EÚ a podporné činnosti.

Na základe pripomienok k otvoreným častiam dotazníka, ako aj na základe prijatých pozičných dokumentov mnohí zastávajú názor, že vypracovanie noriem by sa malo ponechať na odvetvie, alebo že Komisia by sa pred prijatím ďalších opatrení mala zamerať svoju pozornosť na súčasné vypracúvanie noriem (prierezových aj sektorových). Mnoho respondentov uprednostňuje technické riešenia otázok týkajúcich sa dátového hospodárstva, a nie právne alebo politické riešenia. Potvrdzujú to aj výsledky sektorovej angažovanosti zainteresovaných strán.